

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

VABILO

na

XXIV. REDNI OBČNI ZBOR UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI

ki se bo vršil

v sredo, dne 13. aprila 1927, ob 10. uri dop. v magistratni dvorani v Ljubljani.

DNEVNI RED:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega poročila Zveze slov. zadrug z dne 30./XII. 1926.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1926.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Valorizacija podjetja.
7. Volitev upravnega sveta.
8. Volitev nadzorstva.
9. Slučajnosti.

Tudi hrvatsko učiteljstvo izpregledava...

Vsi učitelji so za združitev, stanovsko slogo in stanovsko edinstvo. — Nova smer stanovske politike slovenskega učiteljstva zmaguje tudi na Hrvaškem. — Kmalu bo strnjen ves naš stan v državi!

Vodilni člani UJU iz Hrvatske so se na seji Glavnega odbora UJU v Beogradu odločno izrekli, da so pripravljeni se združiti v UJU s svojimi tovariši, ki so dosedaj stali izven UJU. Obširno so iznesli historijat dosedanjih razmer na Hrvaškem in so povdarjali, da pravih stanovskih razlik v obče ni bilo med obema skupinama in so delile obe skupini le osebnosti in politično strankarstvo, nekaj pa tudi gospodarska vprašanja glede imetja. Na njihovi strani je največja pripravljenost za združitev z učiteljstvom, ki je še izven UJU.

Nespravljava je pa mala skupina hrvatskega učiteljstva, ki jo vodi upokojeni ravnatelj tov. Tomašić, predsednik Saveza Hrvatskih učiteljev. Seveda izvira vsa nespravljava iz le politično strankarskih motivov.

Skupini Tomašića stoji nasproti večina hrvatskega učiteljstva, ki je še izven UJU, (od 700—1000), katero vodi podpredsednik Saveza Hrv. Učit., urednik »Hrvatskega učitelja« tov. Drag. Nemet.

Zelo odločno piše za združitev »Hrvatski učitelj«, ki pojasnjuje učiteljskemu potrebo nove stanovske orientacije.

Izpod peresa urednika »Hrvatskega učitelja« tov. Drag. Nemet je v zadnji številki članek, ki ga naj dobro premislijo

posebno oni, ki so v zadnjem času izstopili iz UJU.

Temeljne misli iz članka so razvidne iz sledečih odlomkov:

»Hrvatski učitelj« je pričel iznašati nove nazore o našem stanovskem življenju in uravnava v tej smeri tudi pisanje lista. To smer — kakor se vidi — smatra nekaj tovarišev za napačno in se sprašuje: Kako to, da se je pričelo propagirati idejo zblizanja in pomirjenja?

Pa to je razumljivo. S časom so se razmere izpremenile. Oni naši tovariši, ki živijo še danes v dobi leta 1921 in ne vidijo ali pa ne vedo videti faze razvoja in evolucije na bolje — se niso poglobili v temelj našega pisanja, ki očito kaže, da ne želimo nadaljevanja starih razmer, bratskega sovražstva in klanja, zaradi česar smo ostali izolirani in nismo mogli napraviti za sebe in za svoj stan niti toliko koristnega, kolikor je za »nohtom črnega«.

Večina teh s skepsa gleda na novo smer pisanja v listu. Njim niso jasni vzroki nedelavnosti »Saveza Hrv. Učit.«, ker jih isti ni na to pripravil, a na drugi strani nosijo krivdo osebe, ki hočejo za vsako ceno novo smer pisanja predočiti učiteljstvu kot nelegalno, ker oni, t. j. ti ljudje ne vedo zblizanja.

Tudi na političnem in stanovskem polju so se razmere izpremenile. Nastali so novi nazori glede življenjskih potreb. Marsikatero naziranje so izpremenile izkušnje. Postavljeni smo pred nove gotove činjenice, ki jih moramo upoštevati, ako nečemo še naprej imeti zakopane glave v pesek.

Danes ne moremo več nadaljevati v starem duhu, ker so drugačne razmere in so drugi časi. Celo pristaši svoječasnih vladajočih strank uvidevajo pogrbenost tedanje šolske politike, pa so danes proti vsakemu nadaljnjemu preganjanju v učiteljskih vrstah.

Danes mora »Hrv. učit.« dvigniti svoj glas proti vsemu onemu, kar bi zamoglo ogroziti interese našega stanu, pa naj pride to od katerekoli strani. Budno mora paziti na vsako dejanje na prosvetnem in šolskem polju ter ga podvreči objektivni kritiki in na podlagi tega odobriti ali obsoditi. List mora biti merilo tudi za ljudi, ki imajo odločilno besedo v prosvetnem delovanju in ako so oni prožeti demokratskega duha, morajo poslušati nasvete in kritiko, izneseno v listu.

List mora prinašati vse potrebne informacije, osvetliti mora neopravičene napade in vzgajati mlado učiteljsko generacijo v stanovskem duhu. Beležiti mora vse pojave in pokrete na šolskem polju doma in v tujini.

Malo odgovora glede učiteljev iz Primorja.

»Bolj so se osramotili oni, ki so odšli iz Primorja prostovoljno ali pa po preračunani krivdi, zato da so dobili v Jugoslaviji dobro mesto in da so živeli v miru in zadovoljstvu.« (»Učit. Tov.« z dne 3. marca 1927, številka 30.).

Da ne bo padla senca na vse one tovariše, ki so od prebrata ostali v Jugoslaviji, moram to, v svojem in v imenu mnogih, odločno zavrniti neinformiranost neznancega mi avtorja citiranih besed.

Iz vojne in ruskega ujetništva se je vrnilo mnogo tovarišev po preobratu k svojim družinam, ki so se nahajale v begunstvu. Na vrnitev na svoja službena mesta v Primorju, ni bilo misliti iz sledečih razlogov: meja je bila zaprta, šole — da celo cele vasi porušene in — kar je glavno — brez sredstev, brez obleke, brez oprave, ki jim je vse to uničila avstrijska soldateska. Kdor je vse to okusil, ne more še danes pozabiti onih trenotkov, čeravno je bila edina želja vsakega izmed prizadetih, vrniti se na svoja službena mesta v Primorju, saj je marsikateri izmed teh okusil kot begunec »gostoljubnost« tostran meje. Prepriščeni smo bili samim sebi in kot berači smo hodili prositi na takratno deželno vladno miloščino. Prosili smo za službe in usmilili so se nas ter nas poslali v plebiscitno ozemlje. Odhajali smo v negotovosti na neznanu nam nova službena mesta z družinami brez sredstev, brez oprave. Zadolžili smo se s praznimi šolskimi stanovanji; in naš počitek po trudopolnem delu v šoli in izven šole je bil na golih tleh.

List mora biti nosilec in propagator novih idej, ki se porode v naših stanovskih vrstah. Najvažnejša in najaktualnejša taka ideja je brez dvoma ideja pomirjenja in zblizanja ter ideja sporazuma med celokupnim učiteljstvom kraljevine SHS.

Pred takimi vprašanji si ne moremo zakrivati oči. Odločno moramo reči, da smo na strani onih, ki žele zblizanja.

Sporazum je eno najvažnejših vprašanj. Tu je treba iskrenega sodelovanja vseh, brez razlike. Brez njega ostanemo na mrtvi točki in pridemo med dva kamna.

Opredeljujemo se za ono, kar je za naš stan boljše. Dobro vemo, da samo s pisanim ne bomo realizirali sporazuma, a to nas ne moti. Naše pisanje je samo načelne važnosti, ki ga naj vodstvo izvede.

Ponovno izjavljamo, da »Hrvatski učitelj« želi, da čimprej pride do sporazuma, ne samo zaradi stanovskih, temveč radi obširnih narodno-prosvetnih interesov.

»Hrvatski učitelj« želi stanovske sloge vsega učiteljstva v državi, zato piše in hoče tudi nadalje pisati v duhu sporazuma...

Prinašamo članek voditelja hrvatskega učiteljstva, ki je še izven UJU, urednika Drag. Nemet, da vsakdo iz njega razvidi zdravo idejo slovenskega pokreta in v premislek onemu slovenskemu učiteljstvu, ki je še vedno izven UJU.

In kdo naj reče, da nismo res dobili dobrih mest in da smo živeli v miru in zadovoljstvu? K temu dobrotam se je pridružil še nenaden beg iz Koroškega (2. maja 1919) spremljan od številnih šrapnelov, ki so nam jih spuščali nad glavami Nemci v slovo. Dovolj o tem!

Da je bila iskrena želja marsikaterega tovariša vrniti se, »z dobrega mesta in iz mirnega in zadovoljnega življenja«, na Primorsko, naj služi v dokaz sledeči dopis okrajnega šolskega sveta z N. št. 287/I.

N. N., učitelj v N., prošnja za službo v Trstu, v tržaški okolici ali v sežanskem okraju.

Solskemu vodstvu v N.

Višji šolski svet v Ljubljani naznanja z odlokom z dne 30. aprila 1920, št. 4832, da ni odposlal prošnje učitelja N. N. za podelitev učiteljske službe v Trstu, tržaški okolici ali v sežanskem okraju na mero dajno mesto, ker je nujno potreben vsaj do izvršenega plebiscita na sedanjem službenem mestu. Po izvršenem plebiscitu naj vložijo novo prošnjo, ki jo višji šolski svet odpošlje brez zadržka generalnemu civilnemu komisariatu v Trstu. — Predsednik. Podpis.

Upam, da neznani mi avtor dotičnega članka v »Tovarišu«, nam ne more šteti v sramoto, ako se nismo mogli vrniti na Primorsko iz dejstev, ki sem jih navedel. Če bi njega to zadelo, kar je marsikaterega izmed nas, bi gotovo tudi on vedril v Jugoslaviji, in sicer v takem miru in zadovolj-

„Kmetijska Matica“

je izdala za leto 1927. štiri knjige, katerih bodo člani za nizko članarino (30 Din) lahko veseli.

Veliki koledar za leto 1927. je uredil oblastni kmet. referent Miloš Štibler. Vrsto zabavnih in poučnih člankov bodo čitali matičarji gotovo z zanimanjem. Ko bi bil dodan običajnemu sejmškemu pregledu še gospodarski blagajniški dnevnik, posebno ker je tiskana knjiga na dobrem papirju, bi bilo prav posebno ustrezno našim kmetovalcem.

Kmet. svetnik V. Rohman je poslonil članom: Zbirko kmetijskih naukov II. zv. Knjigo smo prebrali z užitkom. V petih poglavjih je razvrščenih 120 kratkih beril, zlatih zrn, ki naj bi jih vsak kmetovalec, živinorejec in sadjar prebral in skrbno shranil. Knjižica bi morala biti v knjižnici vsake kmetijske hiše.

Sadjarstvo je sestavljen referent za sadjarstvo Fr. Kafol. V drobni, 4 in pol pole obsežni knjižici, katero krasi 18 slik, je utesnil sestavitelj vso obširno snov iz sadjarstva. Knjižica je namenjena v prvi vrsti našim kmetjskim mladini. Nekatera poglavja (n. pr. II. in IX.) bi bil sestavitelj lahko krajšal ali pa povsem izpuštil. Več pažnje pa naj bi bil posvetil zlasti zadnjim trem poglavjem. Jezikovno knjiga ni na višku. Skrajni čas je, da dobimo za sadjarstvo enotno terminologijo. Kakor čujemo gre knjižica urno izpod rok, kar nas zelo veseli.

Zdražbarji je poučno zabavna knjižica, katero je spisal Metod Dolenc. Matičarji jo bodo radi in gotovo tudi z zanimanjem čitali, saj je verna slika naših predvojnih pa tudi sedanjih razmer.

† Matiji Hericu v spomin.

Spomin vrlega šolnika ne mine.

Bil si Prlek, Muropoljec! V prijaznih Bučevcih si se porodil kot sin kmetijskih staršev 13. svečana 1854. Kot bistroumen deček si odšel v gimnazijo ter dovršil I.—VI. razred, nato pa III. in IV. letnik mariborskega učiteljskega, kjer si l. 1878. prebil zreslostni izpit. Ze takrat kakor tudi o priliki usposobljenostnega izpita v Gradcu l. 1882. si dokazal odlične zmožnosti za jezikovno skupino in za matematiko. V teh predmetih, v občni pedagogiki in filozofiji si se uspešno izobraževal nadalje ter stremel nazvzgor do možne popolnosti. Uspelo Ti je, kar si hotel: Tvoje strokovno znanje se je eminentno razširilo in poglobilo v teoretiškem in praktičnem pogledu. A Ti nisi bil egoist, da bi hranil to duševno bogastvo zase, marveč si je v obilni meri dajal kot starejšina in pedagoški pisatelj svojim so-trudnikom na šolskem polju. Bili smo Ti hvaležni za te darove.

Svojo prvo službo v domovini si nastopil pri Mali Nedelji, rojstnem kraju narodno-zaslužnega dr. Razlaga. Kot stalni učitelj si služboval na Ptujski gori, v Cirkovcih in Zavrču. Od tam si odšel za stalnega nadučitelja v Novo cerkev in nato leta 1898. v isti lastnosti nazaj v Cirkovce. Že v Zavrču si izbral družico za življenje; Tvoj zakon je bil neskaljeno srečen dotle, dokler ni jela posegati v Tvojo družino nezprosna Morana. Takrat pa se je v Tvoje in v soprogino srce vselila bridka žalost.

V Cirkovcih si ob vestnem in plodnem delovanju v šoli svoj prosti čas posvečal študijem in pisateljevanju v naš »Popotnik« in v »Österr. Schulbote«, Tvoji

spisi iz vzgojeslovja, slovnice in računstva so želi splošno priznanje. Bili so plod mnogoletnih praks, umnega razmišljanja in ljubezni do stvari, vsled tega kleno zrnje. Mnoge tovariše (ice) si vzbudil in potegnil za seboj. Da Ti je dopuščalo šolsko in poznejše nadzorniško delo, bil bi napisal še več ter obogatil še bolj našo strokovno literaturo! O Tvojem uspešnem delovanju pričajo mnogi pohvalni in priznalni dekreti. V srcih svojih učencev, ki si jim bil vzgojitelj in učitelj, pa tudi v srcih njih staršev si si postavil povsod, kjer si služboval, neminljivi pomnik!

Za Tvoje uspešno delovanje Te je odlikoval minister za uk in bogočastje, ko Te je l. 1910. imenoval za okrajnega šolskega nadzornika za okraje Ptuj, Ormož, Rogatec, Ljutomer in Gornja Radgona. Kot nadzornik si bil učiteljstvu vedno dobrohoten prijatelj in svetovalec, uradne konference si vodil taktno in hasnovito; zato Te tudi učiteljstvo ohrani v najboljšem spominu. — Drugo odlikovanje Ti je minister naklonil s podelitvijo naslova »ravnatelj« l. 1918. — A tudi naša narodna vlada SHS v Ljubljani Te je upoštevala, ko Te je meseca decembra 1918. postavila na odgovorno mesto šolskega nadzornika za takratne nemške šole v Ptuj, Ormož, Rogatec in Rogški Slatini. — Utrujen po 42-letnem službovanju si l. 1920. zaprosil stalno upokojevo; 20. avgusta je višji šolski svet ugodil Tvoji prošnji. V začetku svetovne vojne sta se s soprogo še radovala svojih štirih zdravih in brihtnih otrok; toda tekotom nekaterih let Vama je Morana iztrgala na tragičen način kar tri. Preminili so: Edo, Felicit in Milica, ostal Vama je edini Matije. Njega in zveste soprogo si se oklepaj kot upokojenec ter iskal razvedrila in

utehe v knjigah in odkritih tovariših. Preselil si se iz Ptuja v Maribor, Tukaj Te je prvi napad kapi l. 1924. duševno deloma ohromil. Okreval si in se veselil večera svojega življenja, a ne dolgo. Drugi napad 21. februarja t. l. Te je strl in spravil v grob; pred svojim odhodom pa si moral ob sicer nepopolni zavesti prebiti še mnogo fizičnih in duševnih muk!

Ljubi prijatelj-tovariš Matija! Sedaj, ko si 25. februarja za vedno vzel od nas slovo, se mi vzbujajo na Te živi in lepi spomini. Vidim Te kot mladega, čvrstega šolskega voditelja pri Mali Nedelji, kot dozorelega šolnika-pisatelja v Cirkovcih, kot dobrohotnega, vsakomur z nasveti uslužnega šolskega nadzornika v Ptuj, kot iskrenega tovariša in prijetnega družabnika in končno kot ljubečega družinskega očeta. Pred očmi mi lebdi vse Tvoje odlične vrline, ki so Te dičile kot — človeka. In milo mi je za Te — kakor mnogim drugim. Doživel si sicer častljivo starost 73 let, ipak mi je trgala srce žalost, ko so Te 28. februarja izročili materi zemlji na pokopališču v Počrežju. Konec je sedaj težav in bojev, Tvoje telo počiva v hladni zemlji. Duh Tvoj pa, ki nas je prejšnja leta dramil in budil na delo, bo živel tudi odslej med nami! Bil si povsod in vselej mož na svojem mestu, izboren šolnik, ves vnet za svoj vzvišeni poklic in stan, nič manj odločen zastopnik resnice in pravice. Potek Tvojega življenja je bil časten, morebitnemu klevetniku pa Bog odpusti netaktnost! Čast Tvojemu spominu in lahka Ti zemlja pobraška!

F. C.

Podpirajte obrambni sklad!